

Międzynarodowe warsztaty „Ochrona dóbr kultury w razie zagrożeń...”

Powódź wyrządziła wielkie straty w majątku narodowym, w tym znaczące zniszczenia w 254 obiektach należących do instytucji kultury i oświaty. Pobieżne szacunki strat w dobrach kultury ocenione zostały na kwotę 76 933 483 zł. Dlatego też z inicjatywy rządu RP w Warszawie, Wrocławiu, Kłodzku i Brzegu, w dniach 18-22 września 1998 r. odbyły się w ramach programu „Partnerstwa dla Pokoju” międzynarodowe warsztaty zatytułowane: „Ochrona dóbr kultury w razie zagrożeń, ze szczególnym uwzględnieniem powodzi”.

W warsztatach uczestniczyli przedstawiciele administracji państwowej, ochrony i obrony cywilnej, ochrony zabytków, wojska, środowisk kultury, archiwów, międzynarodowych, międzyrządowych i pozarządowych organizacji oraz specjaliści ochrony dziedzictwa kulturowego następujących państw: Belgii, Republiki Czeskiej, Chorwacji, Gruzji, Holandii, Kanady, Litwy, Francji, Jugosławii, Macedonii, Meksyku, Niemiec, Norwegii, Polski, Portugalii, Rosji, USA, Szwecji, Ukrainy, Wielkiej Brytanii, Włoch i Węgier.

Warsztaty przebiegały w formie sesji plenarnych, prac w dwóch zespołach roboczych i wizytacji wybranych miejsc dotkniętych powodzią w 1997 i 1998 roku. Wygłoszono 12 referatów i 14 komunikatów oraz dokonano wizytacji obiektów dotkniętych powodzią we Wrocławiu, Kłodzku i Brzegu. Zapoznano się z organizacją i przebiegiem konserwacji obiektów kultury dotkniętych powodzią, dokonano wymiany doświadczeń w dziedzinie ograniczania skutków nadzwyczajnych zagrożeń dla środowiska kulturowego oraz sposobów likwidacji następstw spowodowanych klęskami żywiołowymi.

Uczestnicy zwrócili uwagę na potrzebę działań profilaktycznych. Sprawy te

analizowali w kontekście pojedynczej instytucji, w skali lokalnej, regionu i kraju, jak również w skali międzynarodowej. Zwrócono uwagę, że profilaktyka w ochronie i ratowaniu dóbr kultury powinna być na pierwszym planie, gdyż efektywnie wykorzystane na nią środki materialne w przypadku katastrofy zmniejszają koszty usuwania jej skutków. Dlatego też zaapelowano o zrównoważenie proporcji środków wydawanych na profilaktykę w stosunku do wydawanych na usuwanie skutków katastrof naturalnych i tych spowodowanych przez człowieka.

Skutki powodzi w lipcu 1998 r. w kosiele w Szulejowie Dolnym

W toku obrad i dyskusji zwrócono uwagę na potrzebę międzynarodowej współpracy przy monitorowaniu i symulacji zagrożeń spowodowanych powodzią i innymi katastrofami oraz na szerszą współpracę, szczególnie na terenach przygranicznych, w przygotowaniu spójnego modelu współdziałania państw, regionów i lokalnych organizacji w zapobieganiu i zmniejszaniu skutków katastrof. Zwrócono też uwagę na konieczność wcześniejszego określenia zasad porozumiewania się i współpracy służb ratowniczych w krajach sąsiedzkich. Porozumienia te winny uwzględniać wspólne szkolenia i ćwiczenia oraz zasady bezpośredniej łączności i koordynacji działań tych służb.

Uznano, że ważną rolę w zapobieganiu klęskom żywiołowymi i ich skutkom powinny

odgrywać organy NATO, Unii Europejskiej i Rady Europy, szczególnie w doskonaleniu struktur odpowiedzialnych za ratowanie dóbr kultury oraz wzmocnieniu ich działalności o charakterze szkoleniowym, koordynacyjnym i informacyjnym. Organy te powinny utrzymywać stałe i bliskie kontakty z odpowiednimi służbami poszczególnych krajów europejskich. Wskazano na konieczność zwiększenia aktywizacji służb krajowych i międzynarodowych w dziedzinie ratowania dóbr kultury, szczególnie poprzez współpracę z mediami, organizowanie konferencji krajowych i międzynarodowych, działalność szkoleniową i publikowanie materiałów propagujących przedsięwzięcia profilaktyczne.

Uczestnicy warsztatów uznali, że ochrona dziedzictwa kulturowego jest sprawą niezwykle ważną. Wyrazili potrzebę współpracy i wymiany informacji pomiędzy Narodowymi Komitetami Doradczymi Ochrony Dziedzictwa Kultury, szczególnie w odniesieniu do klęsk żywiołowych i katastrof spowodowanych przez człowieka.

Postulowali, by w większym stopniu korzystać z doświadczeń krajów i organizacji uczestniczących w Programie Błękitnej Tarczy, stworzonym dla ochrony dzie-

dzictwa kulturowego w przypadku zagrożenia klęskami żywiołowymi. Podkreślali doniosłość polskiej inicjatywy szkolenia w Międzynarodowym Centrum Kształcenia w Krakowie, obejmującego wspólne ćwiczenia specjalistów krajów wschodniej i środkowej Europy z zakresu ochrony dziedzictwa kulturowego przed skutkami nadzwyczajnych zagrożeń. Poparli polską propozycję zorganizowania w 1999 r. sesji roboczej przedstawicieli międzynarodowych organizacji odpowiedzialnych za ochronę dziedzictwa kultury, w celu dokonania oceny doświadczeń w przeciwdziałaniu zagrożeniom i wypracowania wspólnej strategii ochrony dziedzictwa kulturowego przed skutkami klęsk żywiołowych.

Władysław Białek